

Mezinárodní ochranný znak červeného kříže a jeho použití v krizových stavech

Doc. Dr. Marek Jukl

PER HUMANITATEM AD PACEM

K čemu znak ČK slouží

- **Ochranné použití**

označení zdravotnické služby v době ozbrojeného konfliktu, válečného stavu (a vnitřních nepokojů)

- **Identifikační použití**

označení příslušnosti k Mezinárodnímu hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce

Právní zakotvení

- **Mezinárodní právo**

- ◆ I. Ženevská úmluva (1949)
- ◆ Dodatkové protokoly k ŽÚ (1977, 2005)

- **Národní legislativa**

- ◆ zákon č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o ČSČK
- ◆ trestní zákoník
- ◆ zákon o IZS

Ochranné použití

- **Velikost**
 - ◆ relativně co největší
- **Umístění**
 - ◆ objekty a vozidla
 - ★ viditelnost ze země i ze vzduchu
 - ◆ materiál
 - ◆ personál
- **Provedení**
 - ◆ prostý znak ČK na bílém poli
 - ◆ barva + metrické parametry:
nedefinovány

Ochranné použití

- Viditelnost

- ◆ 1 m ... 400 m
- ◆ 5 m ... 2,5 km
- ◆ 10 m ... 3,0 km

Identifikační použití

- **Velikost**
 - ◆ doba mírová **x** války a nepokoje
- **Provedení**
 - ◆ znak ČK na bílém poli s textovým označením (iniciálami) složky ČK&ČP

Užívání znaku + v době konfliktu

ochranná funkce

- MVČK, MFČK&ČP
- zdravotnická služba armády (vč. ČČK)
- civilní zdravotnické jednotky státní + určené státem
 - ◆ ZZS,
 - ◆ lůžk. zařízení s urgent. příjmem
 - ◆ zdravotnické jednotky IZS
- ČČK – jen zdravotnické jednotky

identifikační funkce

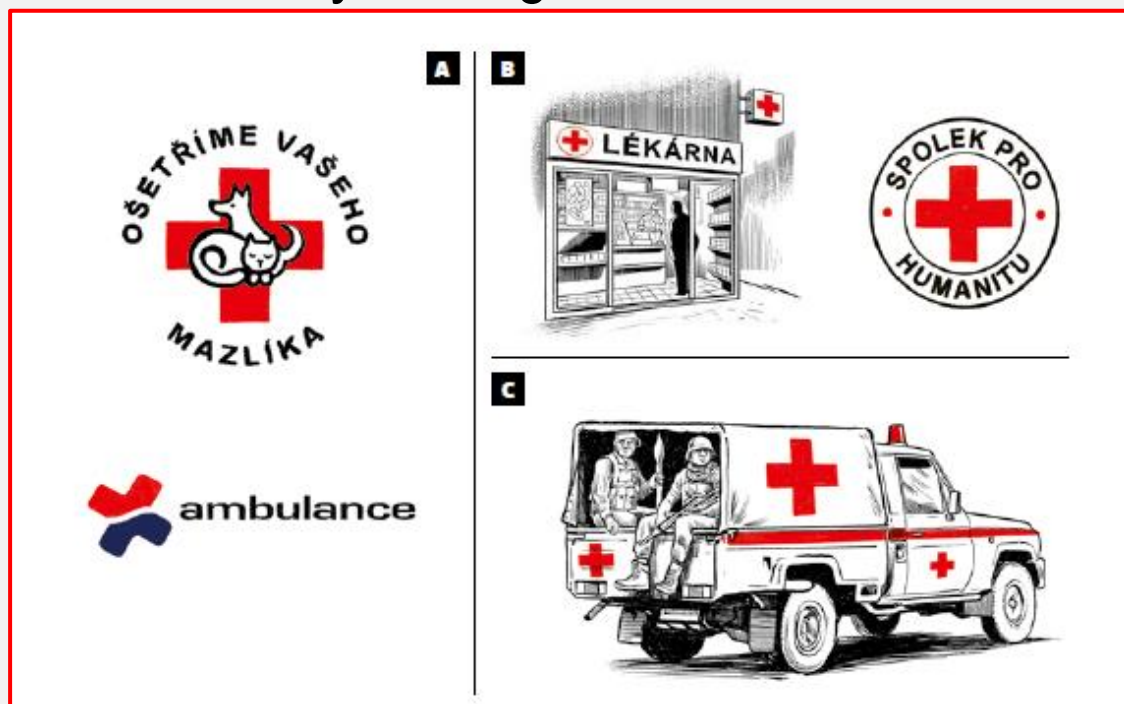
- ČČK – i při jiných činnostech

Užívání znaku + v době míru

- MVČK, MFČK&ČP
- zdravotnická služba armády
- ČČK
- ambulance, nemocnice – jen s výslov. souhlasem ČČK (ZdrS MVČR)
- označení civilních zdrav. jednotek určených státem pro pomoc v době konfliktu – jen s výslovným souhlasem ČČK

Ochrana znaku ČK

- zneužití = každé neoprávněné použití
 - ◆ nápodoba – široký rozsah
 - ◆ přešupek – zák. č. 126/1992 Sb.
 - ◆ trestný čin – § 415 TZ

Ochrana znaku ČK

- zneužití = každé neoprávněné použití

Důvod ochrany znaku

- udržení povědomí o ochranné funkci
- zajištění respektování ochranné funkce
- **následky zneužití:**
 - x odepření** přístupu zdravotníkům a personálu ČK&ČP
 - x nepřiznání** ochrany zdrav. jednotek

Další informace

- Materiál MZV: 1url.cz/@znakCK
- Skládanka Znaky ČK a ČP
- www.cervenkykruz.eu
- Ženevské úmluvy, obyčeje a zásady humanitárního práva

Děkuji za pozornost

jukl.marek@cervenykriz.eu

HUMANITA
NEZÁVISLOST
NEUTRALITA
NESTRANNOST
JEDNOTA
SVĚTOVOST
**NEZÁVISLOST
HUMANITA
NESTRANNOST**
HUMANITY
INDEPENDENCE
NEUTRALITY
INDEPENDENCE
UNITY
UNIVERSALITY

Marek Jukl

ZNAKY ČERVENÉHO KŘÍŽE A ČERVENÉHO PŮLMĚSÍCE

**JAK ZABEZPEČIT JEJICH SCHOPNOST CHRÁNIT
A PŘEDCHÁZET JEJICH ZNEUŽITÍ**

Vydal Český červený kříž, Rozdělovská 2467/63, 169 00 Praha 6,
v roce 2022 s využitím materiálů Mezinárodního výboru Červeného
kříže a Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného
půlměsíce *Red Cross and Red Crescent Emblems, safeguarding their
power to protect and preventing misuse a Emblems of Humanity.*

e-mail: info@cervenyriz.eu

www.cervenyriz.eu

redakce: Miroslava Jirůtková

ilustrace: Martin Zach (3AX)

výroba: Boomerang Communication s.r.o.

Více o problematice
znaku červeného kříže
se dozvíte na:

VĚDĚLI JSTE, ŽE...?

TŘI OCHRANNÉ SYMBOLY

Většina lidí znaky červeného kříže a červeného půlměsíce dobře zná. Každodenně je vídají po celém světě, především ve spojení se službami národní společnosti Červeného kříže nebo Červeného půlměsíce v jejich zemi. Mnozí si je spojují s první pomocí nebo se zdravotnictvím. Často je jim však neznámý účel těchto znaků.

Znak červeného kříže se zrodil před jedním a půl stoletím. Byl zaveden k ochraně raněných a nemocných vojáků na bitevním poli a vojenských lékařů a sester, kteří o ně pečovali. Krátce nato se pro stejný účel objevil znak červeného půlměsíce. Nově byl přijat ještě znak červeného krystalu.

Červený kříž, červený půlměsíc i červený krystal jsou v první řadě mezinárodně uznanými symboly ochrany, kterou mezinárodní právo v době ozbrojeného konfliktu poskytuje raněným či nemocným a těm, kteří o ně pečují. Jejich základním účelem je chránit vojenskou zdravotnickou službu a vybrané civilní zdravotnické jednotky. Tomuto

použití říkáme ochranné. V tomto případě musí být znaky co největších rozměrů.

Tyto symboly také označují osoby a objekty spojené s Mezinárodním hnutím Červeného kříže a Červeného půlměsíce (Hnutí ČK a ČP). Jako takové také symbolizují nezávislost, neutralitu a nestranost pomoci poskytované Hnutím ČK a ČP. Doplňují se názvem či iniciálami příslušné složky Hnutí ČK a ČP, zahrnují se do loga. Tomuto použití říkáme identifikační.

Tyto život ochraňující symboly mohou chránit trpící za ozbrojeného konfliktu jen tehdy, pokud je všichni chápou a důvěřují jim. Je proto klíčové, aby znaky byly používány správně a jen těmi, kteří jsou k tomu zákonem oprávněni.

KDO MŮŽE ZNAKY UŽÍVAT?

UŽÍVÁNÍ TĚCHTO ZNAKŮ PODLÉHÁ ŽENEVSKÝM ÚMLUVÁM Z ROKU 1949, JEJICH DODATKOVÝM PROTOKOLŮM A NÁRODNÍ LEGISLATIVĚ.

Státy odpovídají za jejich správné užívání jak v době míru, tak v době ozbrojeného konfliktu. Národní pravidla pro jejich použití obsahuje také legislativa většiny zemí – u nás je to především zákon č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o ČSČK. Podle tohoto zákona je Český červený kříž (ČČK) státem uznanou národní společností Červeného kříže v ČR.

V době ozbrojeného konfliktu může tyto znaky jako ochranné používat jen:

- vojenská zdravotnická služba pro svá zdravotnická zařízení, vozidla a personál a dále vojensští duchovní;
- státní a státem určené civilní nemocnice, zdravotnická zařízení, vozidla a personál s určením pro péči o raněné a nemocné.

Zdravotnický personál, vozidla a zdravotnické útvary řádně uznaných národních společností Hnutí ČK a ČP mohou působit jak v první, tak ve druhé z těchto skupin. Ostatní osoby, objekty a vozidla národní společnosti mohou v době ozbrojeného konfliktu užívat tyto znaky jen jako identifikační a v této době jen v relativně malém rozměru.

MEZINÁRODNÍ VÝBOR ČERVENÉHO KŘÍŽE A MEZINÁRODNÍ FEDERACE SPOLEČNOSTÍ ČK A ČP MOHOU TYTO ZNAKY PRO OCHRANNÉ I IDENTIFIKAČNÍ ÚČELY POUŽÍVAT BEZ OMEZENÍ V DOBĚ OZBROJENÉHO KONFLIKTU I MÍRU.

V době míru může tyto znaky používat jen:

- vojenská zdravotnická služba pro svá zdravotnická zařízení, vozidla a personál a dále vojensští duchovní;
- národní společnosti Hnutí ČK a ČP (identifikační užití znaků);
- ambulance a záchranné stanice určené výlučně k bezplatnému ošetřování raněných nebo nemocných, avšak jen s výslovným souhlasem příslušné národní společnosti Hnutí ČK a ČP (souhlasy vydané ČČK jsou zveřejněny na www.cervenykriz.eu).

LIDÉ NĚKDY UŽÍVAJÍ TYTO ZNAKY, AČKOLI K TOMU NEJSOU OPRÁVNĚNI. NAPŘÍKLAD:

- **ZDRAVOTNICKÝ PRACOVNÍK ZOBRAZÍ NĚKTERÝ Z TĚCHTO ZNAKŮ NA SVĚ ORDINACI;**
- **LÉKÁRNA VYMALUJE NA VÝVĚSNÍ ŠTÍT NĚKTERÝ Z TĚCHTO ZNAKŮ;**
- **SPOLEČNOST ZAHRNE NĚKTERÝ Z TĚCHTO ZNAKŮ NA SVŮJ VÝROBEK NEBO JEJ POUŽÍJE V REKLAMĚ, ABY VYUŽILA REPUTACE TĚCHTO SYMBOLŮ.**

ŽÁDNÉ Z TĚCHTO POUŽITÍ NENÍ PŘÍPUSTNÉ.

CO JE TO ZNEUŽITÍ ZNAKU?

O zneužití znaku se jedná, je-li některý z těchto znaků – ať již v době míru, nebo ozbrojeného konfliktu – použit někým, kdo k tomu není oprávněn, nebo je-li použit způsobem, který může podkopat respekt ke znakům či vést k nedorozumění. Mezi zneužití znaků patří nápodoba, neoprávněné užití a proradnost.

NÁPODOBA (A)

Jde o použití takového symbolu, který svým tvarem a barvou může být zaměněn se znakem červeného kříže, červeného půlměsíce nebo červeného krystalu.

NEOPRÁVNĚNÉ UŽITÍ (B)

Jde o situaci, kdy osoba nebo organizace použije některý ze znaků, ačkoli k tomu není oprávněna –

například na tabulce označující její sídlo nebo na nějakém předmětu. Mnohdy si totiž firmy, zdravotnická zařízení, lékárny, nevládní organizace či další nejsou vědomy platných pravidel a užijí znak v rozporu s nimi.

PRORADNOST (C)

Jde o užití těchto znaků za ozbrojeného konfliktu k oklamání nepřítele maskováním komбатantů nebo vojenské techniky. Jedná se o nejtěžší zneužití a může představovat válečný zločin.

POSTIH ZA ZNEUŽITÍ ZNAKU ČERVENÉHO KŘÍŽE V NAŠEM PRÁVNÍM ŘÁDU STANOVÍ ZMÍNĚNÝ ZÁKON O OCHRANĚ ZNAKU A NÁZVU ČERVENÉHO KŘÍŽE A O ČSČK A TRESTNÍ ZÁKONÍK.

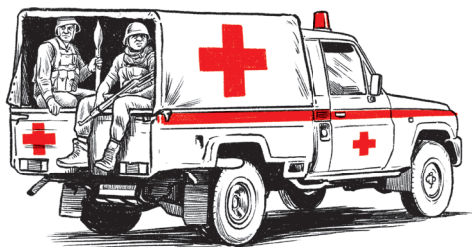
A

B

C

PROČ JE DŮLEŽITÉ TYTO SYMBOLY CHRÁNIT A ZAJISTIT JEJICH RESPEKTOVÁNÍ?

Zneužití těchto znaků může ohrozit jejich ochrannou funkci za ozbrojeného konfliktu, protože bojující strany a ozbrojenci ztratí důvěru v to, co tyto znaky představují, tedy že označují osoby a objekty chráněné mezinárodním právem před útokem.

Zneužívání znaků podkopává jejich status jak v době míru, tak za ozbrojeného konfliktu a tím může ohrozit nebo omezit bezpečný přístup vojenských zdravotníků či personálu Hnutí ČK a ČP k lidem a komunitám, kteří potřebují během humanitární krize pomoc.

Zajistit, aby tyto znaky byly používány správně, je důležité dokonce i v zemích, které s žádnými krizemi nemají zkušenost, aby lidé i komunity jejich účel znali. Nastane-li mimořádná událost, včetně občanských nepokojů nebo přírodních pohromy, jako velké povodně nebo zemětřesení, lidé potřebují vědět, že pracovníci či dobrovolníci označení těmito znaky, kteří reagují na potřeby zasažených komunit, jsou neutrální, nezávislí a nestranní. To jsou totiž hodnoty spojované právě se symboly červeného kříže nebo půlměsíce zajišťující bezpečný přístup.

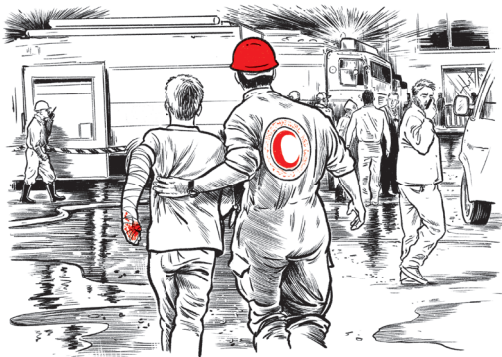
CO MŮŽE ZNEUŽITÍ ZNAKŮ ZPŮSOBIT?

Zneužití znaků může mít závažné důsledky – především pro lidi, kteří během mimořádných událostí potřebují pomoc. V nejhorším případě může být ohrožen i jejich život, pokud znaky užívají ti, kdo k tomu nejsou oprávněni. Uvažme následující případy:

Ve vaší zemi vypukl ozbrojený konflikt. Masivní ostřelování zasáhlo obydlené oblasti. Muži, ženy i děti jsou zraněni, domy zničeny. Zdravotníci označení červeným křížem přijíždějí, aby poskytl raněným pomoc. Jsou však zastaveni na kontrolním stanovišti a nejsou do oblasti vpuštěni. Co je důvodem? Než konflikt propukl, byl znak červeného kříže volně užíván zdravotnickou komunitou i soukromými společnostmi pro komerční účely. Dále – již během konfliktu – někteří bojovníci protiprávně převáželi zbraně

a municí i v sanitkách označených červeným křížem. Protože nikdo nerozumí ani nedůvěřuje symbolu červeného kříže, nemohli zdravotníci poskytnout pomoc. Stálo to bezpočet životů...

Velká povodeň zasáhla vaši vesnici – váš dům je zničen, rodinní příslušníci zraněni a potřebujete rychlou pomoc. Personál Červeného kříže se snaží do vesnice dostat, ale není mu to umožněno. Místní představitelé mají podezření, že znak červeného kříže má politický význam, vždyť symbol velmi podobný červenému kříži užívala v nedávné volební kampani jedna z politických stran. Nechápu, že by pomoc nabídnutá Červeným křížem byla poskytována neutrálně a nestranně. Následkem je, že se vaší rodině ani řadě dalších obyvatel vesnice nedostane potřebné pomoci...

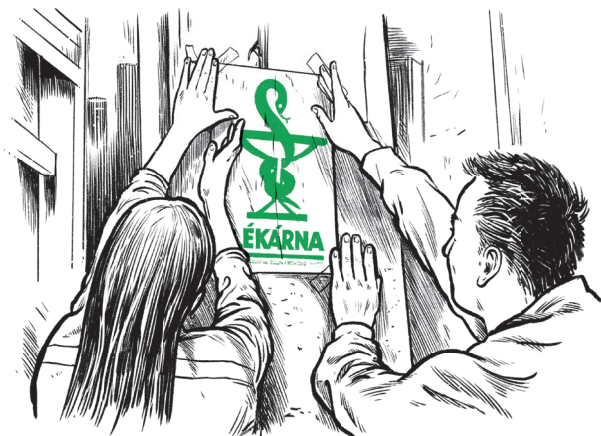

CO MŮŽETE UDĚLAT PRO OCHRANU ZNAKU ČERVENÉHO KŘÍŽE?

Ujistěte se, že znak červeného kříže není užit neopatřičným způsobem. Aby se předešlo omylům a zneužití znaku, lze použít alternativních symbolů.

Například zdravotnická komunita může použít některé z řady mezinárodně uznávaných označení pro sanitky, nemocnice, stanice první pomoci nebo lékárny.

Zaznamenáte-li užití znaku červeného kříže neoprávněnými osobami či organizacemi, upozorněte na to Český červený kříž, který uváží, jaká reakce je namístě. Ve většině případů je neoprávněné užití znaku červeného kříže zapříčiněno pouhou neznalostí jeho významu a pravidel pro jeho užívání.

NEMOCNICE

LÉKÁRNA

PRVNÍ POMOC

AMBULANCE

